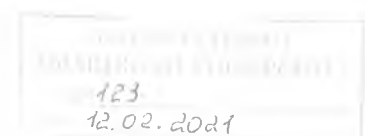

До спеціалізованої вченої ради Д 26.062.16
Національного авіаційного університету

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, старшого наукового співробітника Олійника Олега Вікторовича на дисертацію Проскури Ганни Миколаївни «Адміністративно-правові засади реалізації права людини на доступ до екологічної інформації в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. Дисертаційна робота Проскури Г.М. присвячена важливому питанню інформаційного права, адже в роботі сформовані нові результати, вдосконалені та додатково обгрунтовані відомі наукові напрацювання з теоретичних та практичних питань адміністративно-правових засад реалізації права людини на доступ до екологічної інформації в Україні. Питання доступу до екологічної інформації перебуває в центрі уваги українського суспільства і держави. Зокрема, саме завдяки повному та своєчасному отриманню екологічної інформації можливе забезпечення принципів сталого розвитку, раціонального використання природних ресурсів та їх збереження для прийдешніх поколінь, а також ефективне забезпечення та реалізація інших прав і свобод людини і громадянина як в світі, так і в Україні. Лише при наявності повної та достовірної екологічної інформації людина може реалізувати свої поточні екологічні права, такі як право на здорове оточуюче середовище, на екологічну безпеку тощо. Проголошені в Конституції України положення, що кожному гарантується право вільного доступу до інформації щодо стану довкілля, а також право на поширення такої інформації були закріплені у багатьох законодавчих актах,

сприяючи розвитку найбільш сприятливих моделей регулювання суспільних відносин у сфері доступу до екологічної інформації.

Однак, нігілістична традиція по відношенню щодо екологічних потреб суспільства та недоліки правової системи спричиняють систематичні порушення права на доступ до екологічної інформації. У ч. 2 ст. 50 Конституції України передбачено, що кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на поширення цієї інформації. Така інформація ніким не може бути засекречена, окрім як в передбачених законодавством випадках.

Сьогодні реалії такі, що досить часто цим правом нехтують, оскільки в українській дійсності тривалий час формувалося негативне ставлення до екологічних потреб суспільства, а потреби держави переважали над інтересами та потребами людини.

Особливого значення ефективна реалізація доступу людини до екологічної інформації набуває у зв'язку з адміністративно-правовою реформою, адаптацією національного законодавства до законодавства ЄС, що порушує питання про необхідність постійного динамічного вдосконалення механізму реалізації права людини на доступ до екологічної інформації.

Значний вплив на реалізацію права людини на доступу до екологічної інформації зумовило й те, що Україна перебуває на шляху реформування законодавства, що регулює право громадян України на доступ до екологічної інформації.

Відсутність ефективного механізму реалізації екологічних прав людини негативно впливає на всю правову систему України. Наслідки цього проявляються в усіх без винятку сферах суспільного життя, що підриває довіру громадян до держави та державних органів, ускладнює процес запобігання екологічним катастрофам та забезпеченню екологічної безпеки. Всі ці фактори ставить під сумнів здатність гарантування державою

законності і правопорядку в країні.

Значні недоліки в адміністративно-правовому механізмі забезпечення права людини на екологічну інформацію призводять до негативних наслідків як для навколишнього природного середовища, так і для життя та здоров'я людей.

Історично значущим прикладом неналежного забезпечення права на екологічну інформацію є аварія на Чорнобильській АЕС у 1986 р. Суспільство, розуміючи небезпеку таких техногенних катастроф, втрачає довіру до влади та бажає особисто контролювати екологічну ситуацією в країні.

Таким чином, збереження довкілля для прийдешніх поколінь та забезпечення прав і свобод людини продовжують залишатися першочерговими завданнями держави та суспільства.

Актуальності обраній Проскурою Г.М. темі додають результати моніторингу стану навколишнього середовища на територіях, охоплених воєнним конфліктом. Такі відомості періодично публікуються Організацією з безпеки і співробітництва в Європі.

Все це зумовило необхідність проведення комплексного дослідження адміністративно-правових засад реалізації права людини на доступ до екологічної інформації в Україні. Виходячи з цього, дисертаційна робота Проскури Г.М. присвячена вирішенню наукового завдання, що полягає у визначенні сутності та змісту адміністративно-правових засад реалізації права людини на доступ до екологічної інформації в Україні, обґрунтуванні на основі проведеного теоретико-правового аналізу пропозицій щодо вдосконалення чинного інформаційного законодавства. Дисертація є актуальною і значимою для науки і практики.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Належний ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлено використанням значного обсягу теоретичних, практичних та нормативних джерел,

емпіричних матеріалів. Узагальнений в роботі теоретичний та нормативний матеріал аналізується з використанням виваженого методологічного апарату. Методологічною основою дослідження є сучасні загальні та спеціальні методи наукового пізнання.

В роботі вдало використані такі методи пізнання як: діалектичний, системний, формально-юридичний, структурно-функціональний, метод юридичної компаративістики, систематизації, правового моделювання тощо. Їх застосування визначило логічну побудову дисертації та дозволило послідовно й науково обґрунтовано реалізувати мету і задачі, визначені у дослідженні. Задачі сформульовані відповідно до мети та зумовлені об'єктом і предметом дослідження.

Структура роботи сприяє досягненню поставленої мети та виконанню поставлених задач. Достовірність і обґрунтованість результатів дисертації підтверджується використанням результатів досліджень провідних науковців з філософії, загальної теорії та історії права, інформаційного, екологічного та інших галузей права, що дало змогу авторці всебічно розглянути особливості адміністративно-правових засад реалізації права людини на доступ до екологічної інформації в Україні.

Мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження були визначені вірно, що дозволило Проскурі Г.М. послідовно викласти результати дослідження, сформулювати науково важливі та аргументовані висновки. Досягнутий результат також обумовлений оптимальним вибором методології дослідження. Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується продуманою структурою та логікою викладення матеріалу. При виконанні дисертації опрацьована достатня кількість наукових та нормативних джерел (246 найменувань). Винесені на захист положення характеризують роботу як комплексне монографічне дисертаційне дослідження, яке виконане дисертанткою особисто.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна результатів наукового дослідження, наукових оцінок, пропозицій і рекомендацій, теоретичних узагальнень та висновків, які складають основний зміст дисертації Проскури Г.М., значною мірою зумовлюється актуальністю дослідження та обраним напрямом і полягає в тому, що представлена дисертація є одним із перших у вітчизняній науці інформаційного права комплексним дослідженням проблем реалізації права людини на доступ до екологічної інформації.

В дисертації Проскури Г.М. на засадах врахування моделюючої ролі підходу, що передбачає поєднання системного аналізу і діалектики, визначено сутність та розкрито зміст адміністративно-правових засад реалізації права людини на доступ до екологічної інформації, визначено історичні передумови розвитку та етапи становлення, перспективи права людини на доступ до екологічної інформації, запропоновано шляхи і напрямки вирішення проблеми вдосконалення адміністративно-правового регулювання відносин щодо забезпечення та реалізації права людини на екологічну інформацію. В дослідженні відображається авторська позиція Проскури Г.М. щодо розв'язання конкретних правових проблем, пов'язаних з визначенням сутності та змісту адміністративно-правових засад реалізації права людини на доступ до екологічної інформації.

У дисертації висунуто низку положень, нових для теорії та важливих для юридичної практики, з яких на особливу увагу заслуговують такі:

– доведено особливості судового захисту права на екологічну інформацію, що має певні власні особливості: існує складність в фактичній доказовій базі, захист права на екологічну інформації носить відшкодувальний характер та існує тонка межа між наданням інформації та захистом приватних даних, що може спричинити колізії в правовому полі. (с. 152-153);

– обґрунтовано думку про необхідність запровадження посади Інформаційного комісара в Україні (с. 179). Створення такого інституту має

не лише практичну складову, але і важливий теоретичний підхід до розуміння процесу реорганізації органів управління;

– обґрунтовано доцільність використання єдиної термінології, а саме «екологічна інформація», та її узгодження з Орхуською Конвенцією (с. 76). Законодавство України сьогодні оперує кількома тотожними термінами: «екологічна інформація», «інформація про довкілля», «інформація про стан навколишнього природного середовища», а також зустрічається термін «екологічно значима інформація». Проскура Г.М. вважає, що законодавець в Україні саме ототожнює ці терміни, хоча в науці існує тривала та складна дискусія з приводу тлумачення кожного з них та їх співвідношення між собою. Така пропозиція заслуговує на увагу;

– визначено, що для ефективної діяльності інституційно-правового забезпечення права людини на доступ до екологічної інформації необхідна чітко визначена та закріплена система взаємодіючих органів. Для подальшої реалізації права на екологічну інформацію та вдосконалення законодавчої системи потрібно виділити ціль, до якої прагне українське суспільство. Здобувачка вважає, що такою ціллю можна визначити євроінтеграцію. Для досягнення євроінтеграції та вступу в ЄС українське екологічне законодавство зазнало значних змін та було суттєво вдосконалено (с. 186);

– підтримано позицію по створенню окремо екологічного суду, що може вирішувати екологічні спори у відповідності до специфіки даних справ;

– обґрунтовано значимість постійного динамічного вдосконалення засад реалізації права людини на доступ до екологічної інформації, включаючи використання результатів останніх новітніх доробок, мережі Інтернет, сучасних систем захисту інформації тощо (с. 159).

Висновки, пропозиції і рекомендації, що характеризуються науковою новизною або практичною значущістю, достатньо повно і точно окреслені у вступі до роботи, відображені в розділах її основної частини та у висновках.

Наукове та практичне значення роботи. Аналіз змісту дисертації свідчить про самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу і

дозволяє констатувати високий науково-теоретичний та прикладний рівень проведеного дослідження. Структура і зміст роботи вказують на цілеспрямованість та комплексний характер дослідження. Це дало можливість авторці сформулювати результати і обґрунтувати низку нових положень, які мають важливе значення для правової науки та практики.

Зокрема, положення, висновки і пропозиції проведеного дослідження розширюють і поглиблюють існуючі уявлення про сутність адміністративно-правових засад реалізації права людини на доступ до екологічної інформації в Україні, відображають авторську позицію у розв'язанні конкретних правових проблем в означеній сфері.

Дисертація характеризується як науковою, так і практичною значущістю. Основні висновки та рекомендації, запропоновані у роботі можуть бути використані: при розробці нових законів; при кодифікації та вдосконаленні чинних нормативно-правових актів, що сприятиме оптимізації правового регулювання права людини на доступ до екологічної інформації; при реалізації правових норм, що дасть можливість покращити практичну діяльність суб'єктів реалізації права людини на доступ до екологічної інформації; для проведення подальших досліджень проблемних питань удосконалення адміністративно-правового регулювання відносин в визначеній сфері; при викладанні, підготовці підручників та навчальних посібників з дисциплін «Екологічне право України», «Інформаційне право», «Міжнародне право».

Повнота викладення матеріалів, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, повно викладено у десятиох наукових працях, з яких сім статей опубліковано у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних науково-метричних баз, у двох розділах міжнародних колективних монографіях, а також у сіми публікаціях за матеріалами міжнародних наукових конференцій.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених МОН України вимог.

Позитивно оцінюючи рівень розробки наукових положень, обґрунтованість наукових висновків та пропозицій, необхідно відмітити дискусійний характер деяких питань.

1. У дисертації Проскура Г.М. зосередила основну увагу на діяльності органів виконавчої влади, в особливості Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України (підрозділ 2.1). Але слід зазначити, що важливу роль у забезпеченні захисту права людини на екологічну інформацію відіграють національні недержавні та міжнародні установи, фонди, міжнародні громадські організації. Ці інституції взаємодіють з державою і, водночас, протистоять державі в питаннях захисту права людини на екологічну інформацію. На нашу думку, в дисертаційній роботі недостатня увага приділена функціонуванню саме таких інституцій.

2. У дисертаційній роботі авторка висловлює пропозиції щодо кодифікації екологічного законодавства та включення інституту доступу до екологічної інформації до Екологічного кодексу України (ст. 178) (підрозділ 3.3 «Напрями вдосконалення адміністративно-правового механізму реалізації права людини на доступ до екологічної інформації в Україні»). В той же час Проскура Г.М. вказує, що законодавство у сфері доступу до екологічної інформації сьогодні знаходиться в процесі реформування та удосконалення.

Вважаємо, що ці два положення є внутрішньо неузгодженими за змістом. Тому, пропозиція щодо кодифікації є, на нашу думку, дещо передчасною. Сьогодні більше уваги слід приділяти вдосконаленню чинного законодавства.

3. Дискусійним є положення щодо можливості запровадження Екологічного суду та визначення його ролі та значення в судовій системі України. Авторка використовує і аналізує досвід зарубіжних країн у сфері реалізації права людини на доступ до екологічної інформації (підрозділ 3.2). Ця пропозиція

дисертанти є, безумовно, актуальною. Але на нашу думку в роботі недостатньо аргументації щодо визначення функцій Екологічного суду, його структури та місця в судовій системі України.

4. Подібна ситуація виникає із пропозицією авторки щодо необхідності запровадження інституту Інформаційного комісара в Україні (підрозділ 2.2. Адміністративно-правові способи реалізації права людини на доступ до екологічної інформації). В Україні були спроби створити таку інституцію, використовуючи досвід Швеції. Слід відмітити, що в роботі Проскури Г.М. досить повно досліджений досвід зарубіжних країн щодо захисту права людини на доступ до екологічної інформації.

Але, на нашу думку, цей розділ дисертації, хоча і є інформативним, носить описовий характер. Авторка, на жаль, не пропонує механізму впровадження інституту Інформаційного комісара, не достатньо повно розглядає його функції та місце цього інституту в системі державних органів України. Розгляд цього питання тільки збагатив б рецензовану роботу.

Вказані зауваження і побажання стосуються складних і дискусійних питань, вони не впливають на загальну високу позитивну оцінку здійсненої дисертаційної роботи і не перешкоджають визнати його завершеною науковою працею.

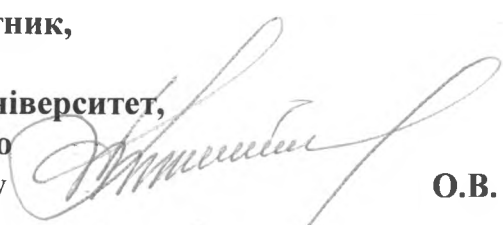
Дисертація є самостійним доробком автора, посилання на наукові праці оформлені належно. Виконане дослідження має високий теоретичний, методичний та практичний рівень, матеріал викладений послідовно та логічно.

Наукові статті, які опубліковані за темою дисертаційного дослідження у фахових виданнях, свідчать про високу якість проведеної роботи, базуються на особистих поглядах та результатах праці дисертанти.

Автореферат дисертації належним чином розкриває основні її положення і висновки та є ідентичним дисертації за структурою та змістом. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Дисертаційна робота «Адміністративно-правові засади реалізації права людини на доступ до екологічної інформації в Україні» виконане на належному науковому рівні, повністю відповідає за своїм змістом, теоретичним рівнем, науковою обґрунтованістю, новизною та оформленням вимогам п. 11-13 Порядку присудження наукових ступенів, а її авторка Проскура Ганна Миколаївна заслуговує на присвоєння вченого ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

**Доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник,
Київський національний
торговельно-економічний університет,
професор кафедри правового
забезпечення безпеки бізнесу**

О.В. Олійник

Олійник О.В.
Ідентифікаційний код кадрів: *А.В. Шевченко*